

KÖZLÖNY,

hivatalos lap.

Előfizetési jelentés.

Közelgven a' jövő 1849 év, a' „Közlöny“ jövő félelvi folyamára új előfizetés nyitattik.

A' „Közlöny“ valamint külső idomára, úgy beltartalmára 's terjedelmére nézve továbbra is az marad, mi eddig volt. Főfeladata leendő a' kormány hivatalos rendeleteit 's intézkedéseit gyorsan a' közönség elébe juttatni, 's bel- valamint külföldi hiteles tudósításokból olvasóit a' dolgok igaz állásáról értesíteni.

A' „Közlöny“ jövő félelben, hétfőt kivéve, minden nap meg fog jelenni. Ára helyben a' kiadóhivataltól hordva 6 pft; naponkinti házhozhozással 6 ft 30 kr pp.; postán borítékozva hetenkint négyszer szétküldve 7 ft 12 kr pp.; naponkinti szétküldéssel 8 ft pp.

Évnyegyedes előfizetés nem fogadtatik el.

A' hirdetésekre nézve megmarad az eddigi intézkedés.

Előfizethetni Budán a' kiadóhivatalban (Vár, Fortunautca, Jálies-ház 132 sz. a.), Pesten Emich Gusztáv könyvkereskedésében, és minden álladalmi postahivataloknál.

Kéretik a' t. cz. közönség, hogy a' hirdetések iránt egyenesen a' kiadó hivatalnál intézkedjék.

6013

e.

Rendeletek.

I.

Magyarország törvényhatóságainak.

A' mozgó nemzetiség kiállítására és alkalmazására tárgyában, a' Közlöny 190-ik számában kiadott rendeletnek kiegészítésével ezennel közhírré tétetik:

1-ör. Egy megyében több illy önkintes mozgó csapat is felállítható.

2-ör. A' csapat vezéreknél megválasztása az illető megye főispánját, annak nem léte, vagy ott nem tartózkodása esetében az alispánt, vagy az azon megyében működő korm. biztost fogja illetni. — Kit a' most nevezettek egyike nyílt rendelettel el látand, annak felhatalmazása van mozgó csapatot alakítani.

3-ör. A' csapat vezérek illetménye a' csapat számának arányától függ. Illy csapatvezér, kinek csapata 100 egész 200 főnyi legénységből áll, századosi, kinek pedig 400 főből áll, az országtól örnagyi illetményt nyerend.

4. A' fő és alispányok, vagy korm. biztosok felelőssé tétetnek, hogy illy csapat vezéreket válasszanak, kik vezéri kötelességüknek pontosan és becsülettel megfelelelnek.

5. Az illy mozgó csapatok legalább 4 hónapra kötelesek alakulni, és vállalkozni; akár lovasokból, akár pedig gyalog vadászokból, vagy szekeres hadak legyenek azok, minden egy legényre 5 pft foglalatot kapnak; fő és altisztjei, úgy a' legénység is ugyan azon zsoldot, és díjt huzza, mellyben a' rendes katonaság részesül.

6. Köteles a' csapat magát felfegyverzeni, azonban mérsekelt fegyverválsági díjt az állománytól fog nyerni, azért is a' csapatvezér köteles lesz, mind a' fegyverekért, mind pedig a' kiadandó munitiók fejében járó díjnak 4 hónapra előre való kimutatását a' kormánynak felterjeszteni.

7. A' fő, alispány, vagy kormánybiztos a' kiszámított költségek iránt a' kormánynak köteles jelentést tenni. Míg a' kivánt összeg a' kormány által kiszolgáltathaték, az előleges költségek a' megye pénztára által lesznek fedezendőek.

8. A' zsold havonként fog a' kormány által mindig előre kiadatni.

9. Ezen szabad mozgó csapatok a' rendes hadsereghez nem csatoltatnak, hanem minden csapat maga kezére szabadon fog az ellenség ellen működni, azonban, ha megyéjükben nincs ellenség, tartoznak a' kormány felhívására, a' szomszéd és második szomszéd törvényhatóságába is átmenni.

10. Rendeltetésök nem az, hogy csata rendben álljanak az ellenség ágyú elé, — hanem, hogy hangya módra az ellenséget körülvegyék, azt szüntelen nyugtalanítsák, soha békét ne hagyjanak, — az élelmi szereket előle eltakarítsák, — társzerekeit elfoglalják, — éjelenként az előttük ismeretes utakon és ösvényeken oldalt és hátul megtámadják és pusztítsák.

11. A' mi zsákmányt az ellenségtől elfoglalnak, az az ő tulajdonuk, minden fogolyért, mellyet átadnak 5 p. frt díjt nyernek, minden szuronyos fegyverért pedig váltságbérül 8—12 p. frtot.

A' megbízás illyetén szabad mozgó csapatok alakítására,

minden megyére kiterjed, főleg azonban határszéli megyékben, az ellenség által nyugtalanítottakban, a' legnagyobb erélyel felállítandó és azonnal működésbe teendő és életbe léptetendő.

Illyen megyék, úgy a' megyékben és a' kebelükbeni városokban az alakításra megbízottak következők:

Nyitra-ban: b. Jesszenák János fő- és Markhot János alispán.

Trencsénben: Balogh János kormánybiztos.

Liptó-ban: Szentiványi Ödön főispán.

Zólyomban; Radvánszky Antal főispán.

Turóc-ban: Révay Simon főispán.

Hont-ban: főispán ott nem levén, Beniczky Lajos kormánybiztos.

Bars-ban: Justh József főispán.

Nógrád-ban: gr. Ráday Gedeon főispán.

Gömör-ben: a' főispán jelen nem levén az első alispán.

Szepes-ben: gr. Csáky László főispán.

Zemplén-ben: a' főispán ott nem levén, Boronkay Antal kormánybiztos.

Ung-hban: Bernáth Zsigmond főispán.

Beregh-ben: Szintay kormánybiztos.

Marmaros-ban: Mihályi Gábor kormánybiztos.

Szathmár-ban, Bihar-ban 's a' részekbeli megyékben Beöthy Ödön teljhatalmu orsz. kormánybiztos.

Arad-ban: Boczkó Dániel kormánybiztos.

Csongrád-ban: Kárász főispán.

Csanád-ban: Návay főispán.

Békés-ben: Wenkheim Béla főispán.

Temes, Torontál, Krassó-ban: Vukovics Sebő

kormánybiztos.

Szeged-en: Egressy kormánybiztos.

Bács-ban: Horváth Antal főispán.

Jász-kun-ságon: Szentkirályi főkapitány.

Pest-megyében és Budapest városában: Nyáry Pál.

Esztergám megye és városban: Andrassy József első alispán.

Komárom-ban: gr. Nádasdy Lipót, főispán.

Győr-megye és városában: Lukács Sándor k. biztos.

Veszprém-ben: Hunkár Antal, főispán.

Vas-ban: Vidos József, k. biztos.

Sopron-ban: Fiáth István k. biztos.

Zalá-ban: Csértán Sándor, k. biztos.

Somogy-ban: gr. Festetics Geysa.

Baranyá-ban: gr. Battányi Kázmér főispán.

Tolná-ban: Szankovánszky, főispán.

Fehér-ben: gr. Bathányi István.

Kelt Budapest-en, dec. 18-án 1848.

a' honvédelmi bizottmány elnöke:

Kossuth Lajos.

6013

e.

II.

A' népfelkelés és szabad mozgó (guerilla) csapatok.

A' szabadság harcának népharcznak kell lenni. Ekkor a' nép győzhetetlen.

A' népfelkelés már többször alkalmaztatott. Gyakran nagy sikerrel, mint Roth táborának elfogásakor, néha nem felelt meg a' siker a' várakozásnak; minek oka az, hogy a' felelt nép. csata rendbe állított az ágyúk 's ellenséges katonaság elébe, mi nem lehet a' népfelkelés rendeltetése.

Ha a' nép felkel, 's nem csata rendben áll az ellenség homloka előtt, hanem azt ezereinek számával mint a' hangya körül keringeti, ki gyalog, ki lóháton, ki szekeres csoportban, használja az éjt, midőn az ágyú hírbán dörög, használja azt, hogy a' nép minden utat, ösvényt, hidat, bokrot ismer, eltakarit az ellenség elől minden élelmet, nyakára gyujt, a' mit nyakára gyujtani lehet, elvágja társzerekeit, nem hagyja soha pihenni, felriasztja az álom karjaiból, reá csap oldalt, reá csap hátulról, ha csata rendben sorozza magát ellene akkor vissza vonúl, 's egy pár órá múlva ismét újra kezd, ha a' nép ekként kél fel 's kisebb csapatokban mint a' hangya öiké mozog az ellenség körül — a' nép győzhetetlen. — Nem kell a' népnek puská, minek is keljen? nem mindenki tud báni vele, a' ki tud, az szerez magának; nem is puffogva, lármázva kell a' felkel népek járni, hanem csendben rohanni meg az éj oltalma alatt az ellenséget, melly szegény hazánk kebelét marcangolja, 's ha megrohanta, fejszével, kaszával, bottal, késsel szórni a' halált maga körül, kanócot vetni az ellenség társzerekeibe, puskaporos gyűjtéleibe. Ez a' nép felkelés feladata.

Az ellenség kimondta, hogy a' magyar nemzetet ki akarja törülni az élő nemzetek sorából, 's országunkat Auszriába beolvasztani. Ezen istentelen szándokát végrehajtandó, miután minden oldalról megtámadta hazánkat 's febjutogatta nemzetünk ellen a' vad szenvedelmek rabló vágyait, most végre azt gondolván, hogy e' sok oldalról megtámadás által véderőnket megoszlatá, főszeregével be tört hazánkba a' Lejtánál.

Felső dunai hadseregünk elszánt vitézséggel állott ellent, nehézsé és drágává tette a' berohanást, 's aztán hogy a' hosszú vonalon szét szórt haderő összpontosulva erősebb legyen; az e' végre előre védsánczokkal ellátott Győrnél vonta magát össze.

Ott fogja a' szabadság harcát megvívni; a' magyar szabadságnak a' Dunánk jobb partján álló létserege.

A' kormány megtette, a' mi erejében állott, 's kötelességéhez tartozik. Most tegye meg a' nép is a' magáét; ön magáért, a' szegény szorongatott hazáért.

Keljenek fel a' népnek ezerei alakuljanak mindentűt az önkintes mozgó csapatok, ne várjon senki parancsot, rendeletet; vállalkozzék, kinek szive a' hazáért dobog, vegye magához barátait, szomszédait, ismerőseit, és segítsen a' hazát védeni.

Hajtassék végre erélyesen a' szabad mozgó csapatok iránt kibocsátott rendelet.

Ezen felül pedig keljenek fel a' népnek ezerei! segítsék az ellenséget semmivé tenni.

Keljen fel különösen Komárom, Győr, Veszprim megye; 's

Veszprém megyében a Bakonyok retentellen népe. — Az ellenség szemközt ott áll vitéz seregünk. A nép pedig — mint a fardhatlan hangya sereg, vegye őt körül minden oldalról. Komárom népének a Csallóköz mocsárjai. — A Győrnek maga Győr, hadseregünk a vidék biztosító vizei. — Veszprémnek a Bakony bevehetlen rejtelméi biztos fedezetül szolgálnak.

Mig a Bakonyban a Bakony táján a nép őrzi a hazát addig jaj azon ellenségnek, mely azt háta megótt hagyva előre mer vonulni!

Fel fel! szabad hazánk szabad népének ezerei.

Budapest, dec. 18-án 1848.

Az országos honvédelmi bizottmány.

III.						
11695	11694	11695	11206	11695	11206	11694
2795	2794	2795	2306	2795	2306	2794.

Utólagos jóváhagyás reményében a honvédsereghez kinevezetnek:

Órnagyokká:

a) Bocska 52-ik zászlóaljhoz

Perczel Sándor ur.

a) 61-ik zászlóaljhoz:

Csury Pál 47-ik z. beli százados.

a) 62-ik zászlóaljhoz

Trikke Péter Zrinyi z. beli százados.

a) 13-ik zászlóaljhoz:

Kompoti Ágoston, z. beli százados.

a) 60-ik zászlóaljhoz:

Thassy László százados.

az 1-ső zászlóaljhoz:

Kossuth Sándor z. beli százados.

a) vezér tábor karhoz:

Csermelyi Lajos százados.

Mind ezen kinevezések rang és illetményre nézve folyó hó 1-ső napjától számítandók.

Kelt Budapesten dec. 18. 1848.

Mészáros Lázár,
hadügyminister.

IV.

A. 11758. 11759.

b. 2858. 2859.

Utólagos jóváhagyás reményében a honvéd sereghez kinevezetnek:

Órnagyúl:

a) 19-dik zászlóaljhoz: Hauszer Tivadar 2-dik sor gyalog ezred százados.

Az aradi önkintes mozgó sereghez nemzetőr-ségi órnagyúl:

Zurich Ferencz, önkintes százados.

Mind ezen kinevezések rang- és illetményre nézve folyó hó első napjától számítandók.

Kelt Budapesten, dec. 15. 1848.

Mészáros Lázár,
hadügyminister.

V.

A. 10969

S

A 12-dik huszárezred tartalék századához Vojnics Gyula hadnagy, folyó hó 10-dik napjától számítandó, rang és illetménnyel hadnagyúl kinevezetnek.

Budapest, dec. 9. 1848.

Mészáros Lázár,
hadügyminister.

VI.

A. 1051.

Lein János 2-ik huszár ezredbeli porkoláb, 50 éves há szolgálatja tekintetéből, folyó hó 1-ső napjától számítandó rang és illetménnyel az ezredben számvevőlelti hadnagyúl kinevezetnek.

Budapest, dec. 10-án 1848.

Mészáros Lázár,
hadügyminister.

VII.

A. 11090

Antonovich István a csajkás zászlóaljhoz, rang és illetménnyel folyó hó 16-tól alhadnagyának kinevezetnek.

Budapest, dec. 12-én 1848.

Mészáros Lázár,
hadügyminister.

VIII.

A. 10807

A 60-ik számú magyar gyalog ezred 2-ik zászlóaljhoz kinevezetnek:

2-ik oszt. a hadnagyokúl: Mokry Victor; Czibik Gedeon; és Hartmann Sándor ezredbeli őrmesterek.

Ezen kinevezések rang és illetményekre nézve folyó évi dec. 10-ik napjától számítandók.

Budapest dec. 8-án 1848.

Mészáros Lázár,
hadügyminister.

IX.

216

R. P.K.

Az országos honvédelmi bizottmánytól. Jelentés a honvédi bizottmánynak az iránt, hogy helyeken néhány család nyereségűk azaz ártják a né-

pet, mintha a marmarosi sóbányákat az ellenség elfoglalta volna, s azért ők a só árát felrugtatván, fontját 16—18 kroskál fizettették.

Ezennel értesítettik az országot, miként a marmarosi sóbányákhoz semmi ellenség sem férhetett, s azok a magyar kincstári kezelés alatt biztosították.

De egyszerű mind utasítottak is az országnak minden hatósága és tisztviselője; hogy a só árát a törvény ellenére, s családul főlemelni merészkedők szigorúan megfenyíttessenek, — s az eddig ne talán megcsalt egyes só vevőknek kárpotlás eszközöltessék.

Jövőre pedig szigorúan vigyázzanak; hogy a só árára nézve semmiféle visszaélés ne történhessék.

Budapest, decemb. 16-án 1848.

Az orsz. honv. bizottmány tagja

Madarász László.

3—3

X.

Közhirre tételik, miszerint Komáromban barsmegyei ujonczokbul, és Radványon zólyomiakból alakult zászlóaljok félreértés következtében mind kettő 17-ik számot viselven, megkülönböztetés tekintetéből a Komáromban alakult, továbbá is 17-dik és a Radványon alakult 64 számmal jegyeztetnek meg.

Kelt Budapesten, decemb. 17-kén 1848.

A hadügyministerium.

1038.

b. u. p.

Hadügyministeri hirdetmény.

Addig is, míg a tábori egészségügyei egész terjedelmükben rendezhetőnek, a katonai kórházakban fentartandó rend és a harcban megsérült, vagy betegült harcziak ápolása tekintetéből különösen Pest városát illetőleg igazgató főorvosokká kik nem csupán felügyelőleg, hanem intőzőleg, munkálólág mindenütt a hol kell, cselekvőleg is fogják a reájok bízott kórházakat, és azon épületek, melyben a kórház létezik, egész egészségi politikai ügyét igazgatni, századosi ranggal nevezetnek: Obonyai János a pesti Károly katonai laktanya és abban létező középponti nagy tábori kórházhoz. Pólya József az ulla úton fekvő katonai laktanyához, és Fromhold Károly a József vagy tüzer laktanyához, végtére a pesti középponti tábori gyógyszerár és ezzel összekötendő vegyszertári gyár és rakhely igazgatójává Leifer János lón kinevezve.

Budapest, dec. 18-kán 1848.

A hadügyministerium.

F 10180

P

A hadügyministerium tárczához tartozó egészségügyi osztályhoz kinevezetnek: tanácsosúl: Tormay Károly, titkáruúl: Töltőnyi János, fogalmazóúl: Huszty Pál, fogalmazó-segédül: Vanicsek Ernő, iktatóúl: Lászy József.

Mi ezennel közhirre tételik.

Kelt Budapesten, decemb. 17-dikén 1848.

Gr. Török Bálint.

10,404

lg.

A pozsonyi első bíróságú váltó törvényszéknél ürességben volt közbirói hivatalra Wittman Ferencz nevezetett ki.

Az igazságügyi ministerium által.

9503

n. ő.

Koczok Sándor szepesmegyei nemzetőrseregi őrnagy betegségé miatt hivataláról leköszön.

Budán, dec. 17-én 1848.

Kiss Károly, alezredes.

A1948.

3048

Különös figyelmeztetés.

A Közlöny 165 számában a hadügyministeriumhoz szóló levelek kézbesítése iránt tett felszólítás folytában ujjolag megkerestetnek az illető hatóságok: hogy minden, akár futár, akár sürgöny vagy rendes posta, akár pedig magánosok által kézbesítendő leveleket reggeli 8 órától, esti 6 óráig az iroda igazgatójának hivatalos szobájában, este 6 órától pedig reggeli 8 óráig a hadügyministeri épület udvarán keresztül hátul az első emeletben a minister hivatalos szobája előcsarnokában tartózkodó felügyeleti személyzetnek kézbesítessék, s erre a levélvivőket is utasítani ne terheltesse, lakásaikban sem a minister, sem osztály igazgatók által semmi hivatalos levelek el nem fogadtatván.

Kelt Budapesten, december 18-kán 1848.

A hadügyministerium.

9805

h. u. é.

A pestbudai jótékony nőegylet az orvoskari épület szomszédságában lévő szeméskórházat beteg harczosaink részére ajánlta fel ideiglenes használatra. Melly nagylelkű ajánlatot elfogadván, érte a fentiszelt nőegyletnek ezennel köszönetemet nyilvánítottam.

Kelt Budapesten, december 16-kán 1848.

hadügyministeri megbízásból

Gr. Török Bálint

11929.

1119. sz.

Beöthy Ödön országos teljhatalmu biztos úr folyó hó 14-dikéről kelt jelentése szerint Fratrítsevits Péter Bács megyei szolgabíró 1 darab, Cservenka helység községe pedig 4 darab huszár alá alkalmas lovakat ajándékoztak az álladalomnak, melly honfias érzelmet tanúsító áldozatokért az illetőknek a haza nevében ezennel köszönet nyilvánítottatik.

Budapest dec. 18-kán 1848.

Az osztály igazgató hivatalos távollétében.

S z a t h m á r y,
őrnagy.

Belföld

Verbász, dec 15-én Figyelmet kérünk! Péterváradon nevezetes dolgok történtek. Mindenünk tudja, mi az a schwarzgelb; ez t. i. ama gonosz állatka, melly az átkos emlékü két feji sas szárnyai alatt, magyar földön olly vigan tenyészet s melly a teremőtől nyert szabadság, s magyar nemzetiség életfájának gyenge bimbóin és gyökerén rágódik.

A honvédelmi bizottmány meghozá a határozatot, melly szerint a magyar sorkatonaság, és honvédek közt fenálló fal lerontatik. Ez retentő szer a szabadság után sóvárogó népek Gyilkosai felé csendesen kacsingató feketeárgákra; zugni kezdetek; Ujvidéken, és Péterváradon nyilvános helyeken hangosan kitörve pengették ellenségeink, hogy honvédekkel egyforma állásban nem akarnak lenni. Balbi Péterváradon meg is szökött, a pártütökhöz. Mi tündötnék, uristen, mi lesz ebből? a sok schwarzgelb tiszt, vészt hoz fejünkre, mit tegyünk, kinek panaszkodjunk tollunkat már többször hegyezők. S mi történi? Péterváradon a Don Miguelek a gordiusi csomót ketté vágják.

Halljuk csak! Az érintett ezredbeli vitézek ki nem állhatván már a naponkint tapasztaltakat, folyamodványt küldöttek a honvédelmi bizottmányhoz, mellyben egész őszinteséggel kijelentik, hogy tiszteikben, hetet kivéve bizalmuk nincs, s a t. A folyamodvány készítéshez többen hozzájárultak. Találkozott azonban ollyan, ki a történetet a parancsnokságnál besugta, és Schaller őrmester irományai folyó hó 10. kikutatlatnak, ezek közt a folyamodvány szerkezténye megtaláltatik s az őrmester szigorú börtönbe tételik. Erre hat vitéz elmegy az illető tiszthez, s kéri hogy szokott mód szerint lenne közbenjáró, miszerint elfogott társuk kiszabadítása iránti kérelmeket az ezredesnél előterjesztessék; de a tiszttől nem a legnyájasabb módon visszautasítottak. Ez tudára lón az egész várbeli seregnek. Ezután a várórség egy része fegyverben kiállított, s a főtiszt a haragtól égő szittyáknak előadá a történetet, s az elkövetett merény feletti rosszaságát nyilvánítá; és parancsszót intéze hozzájuk, mellynek ők ellenkezőjét tevék, s fegyverüket lábtól nem mozdíták: ekkor kilép egy tizedes, s így szól: uram, a mit Schaller tett, az mindnyájunk akarata, eresztessék ki Schaller őrmester! A tagadó válasza: „fegyverre, fegyverre!” kiáltások hangzanak mindenfelé, s az egész várórség, Dom Miguel, Este zászlóaljok nyil-sebességgel kezökben fegyverrel a jól ismert helyeket elfoglalják az ágyukat mind befelé fordítják s egyenesen a parancsnoksági laknak irányozzák, égő kanóccsal állván mellőlök. 150 kész tüzer van köztök! Kinek lett volna most bátorsága a vitézek kívánságát megtagadni? A tisztek elhültek, a schwarzgelbek rettenetesen érezték magukat. Schaller azonnal kibocsátott Erre megint minden csendes lón, s kiki rendes szolgálata teljesítéséhez fogott.

E napokban említettük, miképen orsz. teljh. biztos Beöthy Ödön f. hó 12-kén Ujvidékről Haczell Márton kormánybiztosúl sürgőnyt kapván azonnal kocsira ült, s esti 9 órakor megérkezék Ujvidékre. 13-án reggel Blagoevics főparancsnokkal, ki jelenleg beteges, s kinek nevéig mindig honfui méltánlylattal említtük, ugy Zahn altábornaggyal, s várparancsnokkal a teendő felett értekezvén, nézeteit a tiszti karral közölte. A várórség katonaság kirendeltetett, s Beöthy, mint Ossian dícsőített hőse a hegyormon a körülmények rendkívüliségetől áthatottan a magyar Gibraltaron megjelent, s az izgatott kedélyű vitézek sorai elé állván, mint magyar, mint eszélyes kormányfő szót a sereghez; kemény hangon rosszállá a katonai fegyelem ellenére történetek, s figyelmezteté a hallgatókat, hogy most, midőn a hazát roppant vész fenyegeti, egyenetlenkedés által erőnket ne gyengítsük. Láng szavai a mogorva vitézek érczeleiből mennyire áthaták, kitetszik abból, hogy egy őrmester a sorból kilépvén, így szóla: „uraim! mi véteztünk, büntessetek bennünket, s mi alavetjük magunkat itéleteteknek.” S ezen itéletet biztos ur ekkép mondá ki: „két kövítész, két tizedes és két őrmester menjen azonnal az ezredeshez, s az egész várórség nevében kövessék meg a tiszti kart.” — S ez haladék nélkül teljesítve lón.

Mig ez imigy történi délelőtti 10 óra táján, az előőröktől hozaték a hír, miként Karlóczá felől nyomul az ellenség a vár felé. „Jobbkor nem is jöhettek” mondák a vitézek, s mint sebzett arszlánok ki-mondhatlan harczvággyal néhány ágyú kíséretében elindultak a szemtelen csapat elé. — A karlóczai lázongók t. i. megtudván, mikép Péterváradon zavargások vannak, alkalmasnak véleék az időt a vár ellen támadást intézni. — Seregünk láttára az ellenség Bukovác falu felé visszavonult. — Elöl mentek az Esték, a Don Miguelek sajnálták, hogy elől nem lehetnek. A faluhöz közeledvén, csapataink fordulatot tőnek, mellyet az ellenség hátrálásnak tekinte, s a faluból kifelé seregünknek tartott; erre a mieink iszonyu harczvágtyól égve a lázongókra rohantak, őket a faluba kergették, ott folyt az öldöklés, innét kiszaladt az ellenség, s vele együtt a falu népe, az öregeket s gyermekeket kivéve, s beszaladt Karlóczára; vitézeinket alig lehetett visszatartóztatni, hogy utána a rablók fészkebe be nem rohantak; nem volt ez uttal helyén, az ellenségt tovább is üzni, s ez nagyon fájt hőseinknek, kik Beöthyként, ha egyszer ellenségre akadnak, mesterség őket a csatából visszaparancsolni. Mint hős ez egyenkint; bámulsra ragad a diós sereg. Visszajövet Bukovácot felgyújták, a rablók czimborának e tanýját; tegnap előt este még 10 órakor is égett. Ütközet alatt két ellenséges sajka czirkált a Dunán, de az ingoványos térség miatt ágyú-golyóval ezeket beérni nem lehetet. Szemtanuk szerint mintegy 50 he-

törő maradt Bukovác körül halva; a mieink közül van négy sebesült, de egy se halálosan.

Szerdán éjjel két óraker a várbeli ágyúk dörgése riasztá fel Ujvidék lakosait. Veszélyt gyanított mindenki; a vár kapuin senkinek se volt szabad be menni. Azonban később jött a hír, hogy a Rókus város részben tűz ütött ki, s a lövések ezt jelenték.

És így Beöthy rendkívüli erélyének, okszerű eljárásának, hatalmas szószaki tehetségének köszönhető, hogy Péterváradon a béke és rend helyreállított. A most lefolyó nagyszerű drámában ilyen az ő igazi szerepe. Bácsmegeye év könyvében nevének egy kitűnő lap van szenteve. Elhagy bennünket. Az ég áldása kísérje utain!

Miskolcz, december 15. A múlt kedden az az. f. h. 11. azon hirre ébredünk föl, hogy a Galliciaiból beütközött Schlick, seregével Bártfán, Eperjesen keresztül nyomulván, immár Kassát is megszállotta. E hír annál váratlanabb volt, mert a megelőző napon, az invasióknak megtörténtéről sem volt biztos tudomásunk, sokat hallánk ellenben a galliciai passusok megerősítéséből, s ezen akoriban olvasók a beregi korm. biztos tudósítását is, miszerint Gallicia felől semmitől sem tarthatunk, s ime 11. reggel Irányi kormánybiztos Miskolczon terem, azon hirrel, hogy Kassánál csatát veszítettünk. Hogy e két ellenkező korm. biztos tudósítások közül, az utóbbi igaz, mindenki meggyőződhetett abból, miszerint egymást érek utczánkon, a visszavonuló nemzetőrök, őrnagyok, menekülő családok, kicsigázott lovaktól vont ágyúk, társzerek, egy két sebesült harcos, majd egy elfogott dragonos kapitány is hozott ide. A Kassán túli parton volt az ütközet, de nem sokáig sikerült népünknek az ellent feltartóztatni, mert táborunkban, kevés honvéden s egy lengyel csapaton kívül, a többi erő, nagy részt rosszul fegyverzett, ruházott s családi gondokkal terhelt nemzetőrökből állott, szép számú ágyúinkhoz hiányzott a fedezet, s az egész hadi munkálattal az összefügés és rend, veszteségünk számát ki tudni nehéz, mert a nép annyiféle széledt, a hány megyéből való volt. A lengyelek bámulatos elszántságot tanúsítanak, ezeknek köszönhető, hogy az ágyúk, egy felfordulton kívül, az üldöző chevaux legerek által el nem foglaltak, sőt bevárva ezek egy korcsmánál a lovasokat, közölők többet lelőttek, egy őrnagy is elejtetett.

Borsodban a nemzetőrség a kiindulásra eléggé kész volt, s ennek következtében, a hon maradt proletariuskor néhol, nem a legjobban gazdálkodtak. 9. s 10. indult el 2200 nemzetőrünk, a 9-én kiindultak közül úgy halljuk 3. esett el, a 10-én indultak pedig, már Szinától a visszavonulók által sodortattak háza felé. Mondják hogy az ellátás, élelem dolgában s a rendezés igen hiányos volt, s e sereg a décsi táborhoz sokat hasonlított, biz az eredmény is ezt sejteti, azért is az ezen csemények fölötti okoskodások és itéletek, némelyekre nézve nem igen kedvezők, de minnek írnam le azokat, midőn tények szólnak, addig addig hogy majd csak tanul azokból valaha a ki akar.

A főtisztek itt tartózkodnak, huszárok, honvédek, lengyelek, érkeztek és váratnak, ilyen segítség ha gyorsan jönne még sokat tetetne, most mindenki sajnálja, hogy erre eddig hasztalan számolt a fölvidék, pedig eléggé kiabáltak, mely nagy szükség volna reá.

Abauj megye tisztja kara Szikszóra menekült. A Miskolczon tartott népgyűlés, és megyénk bizottmánya, védelmünkre mindent mit lehet elkövetni határozott. Nem írom meg mind mit teszünk, mert ebből az ellenség azt is meg tudja mit nem teszünk. Nagyobb ovatossággal kellene némely levelező uraknak a nyilvánosságot kezelni, mert, úgy látszik, némelyek előtt az a cél, hogy el mondassák, a nyilvánosságot megtartottuk, de a hazát elvesztettük. Így vagyunk most sok tekintetben az egyenlőséggel is, összehasonlítjuk az eszközt a czállal.

Az első rémhírre városunkból kiköltözött nők és gyermekek lassanként visszatérnek. Reménylünk, hogy az elsőbbség, a honvédek számára tett fejréműbeni igen szép ajánlataik teljesítésében, e zavarok által nem sokáig lesznek gátolva.

Nagyon megvagyunk akadva bankjegyeinkkel, mert az apró pénz, napról napra mind inkább eltűnik. Mesterembereink az itteni katonai ruha bizottmány által, annyira elfoglaltatvák, hogy a legszükségesebböltözet nemteket is, nagy bajjal lehet itt elkészíttetni.

Rszmetisztazás

Azon vádak körében, melyek a cultusministerium ellen, a Religio és Nevelés című katolicus hirlap hasábjain, folytonosan emeltetnek.

Nem lehet igaz magyarnak s jó kereszténynek nem borzadni, látván azon gyászosan eredményezhető játékot, melyet a Religio és Nevelés név. f. évi november 7-dik napja óta megjelent hasábjain, némely szent ürügy alatt még ma is türelmetlenkedő káthol. lelkész a cultusministerium ellen folytonosan izgatva üz, ez ezredéves élte kinjait most különben is újra elő szegény hazának békes összetartást igénylő, sőt követelő korszakában.

Nem tudva, vagy félreértve, vagy érteni nem akarva eljárásunkat, vádak emelnek, tisztá jellemeket gyanúsítgatnak, kormányunk engedelmességet megtagadnak a helyett, hogy egy barátságos felvilágosítást kérnének tőlünk az iránt, mit nem értenek; s aztán, ha nehézségeik elhárítottak, őszinte kézzsoritással kölcsönözzenek egymásnak erőt hazafüi küzdelmünk nagy perceiben, az egymásért és egymással élni s halni is tudásra.

Két sarkpont van, melyek körül ellenszínnek minden, részint alaptalan, részint szivtelen; részint lázító okoskodása, hel szűkebb hol tágasb körben forog; egy anyagi, s egy szellemi.

Az anyagi, melyről most egyedül szólni feladatomból tüstem ki, így hangzik:

„A cultusministerium a káthol. egyház javára szerezett és tett kegyes alapítványok tulajdoni jogának szentségét megtámadja; az alapítványokat rendeltetésöktől, önkénye szerint, elvonja s idegen czélokra fordítja.”

Egy nagyszerű példátul hozzák ezen vádjokra fel, hogy álladalmi titkárnk Szász Károly, némely növelédét már tetleg megszüntetett; másoknak megszüntetése iránti elvét nyilvánította. Mihez még azt is mondja a R. hogy ez oly indokoknál fogva történt, melyek

mosolyt igen, de meggyőződést szerezni nem képesek; s hogy ebben csak a nép de kátholizáltatása czéloztatik, a mennyiben a convictusokban még is csak könnyebben lehetett a növelédeket a vallásra s ennek gyakorlására tanítani és inteni (?)

Említhetnék egy okát a convictusok feloszlatásának, mely előttem ugyan nem mosolyt, hanem undorodást okoz; de mivel ezt elleneink, moadás nélkül is, jól tudják, csak a következőkkel kivánom őket felvilágosítani.

V. Ferdinand apostoli magyar király f. évi június 11-ik napján 478 udvari szám alatt kelt legfelsőbb rendeletében parancsolta meg az erdélyi kir. kormányzéknek, hogy adjon véleményt az iránt: mikép lehetne a kolozvári Terézia című kir. kisebb növelde javait s birományait az ájtatos tanítórendnek ottani házi javaitól s birományaitól teljesen elkülönözni.

E kir. rendeletet a kormányzék a mellette levő egyházbizottmányi előadónak adta ki véleményezés végett; s azattól így nyert véleményt magávéa tevén, oly kéressel terjesztette azt, 10995 t. 830 főkörmányi szám alatt, ezen ministeriumhoz, hogy ez a véleményben javalt utak s módok közül adna megerősítést, mely szerint a növelde eddigi háztartás is megszűnik.

A ministerium hát engedett az apostoli király parancsa, és az egyházi bizottmány javallata nyomán kelt kir. kormányzék kérsnek. A R. pedig ezt sérelemnek bélyegzi. — — —

A Szt. Józsefhez címzett kolozvári kir. nagyobb növelde feloszlatását továbbá ugyancsak az erdélyi kir. kormányzék, s hasonlag az idézett számú felterjesztvényében, azon oknál fogva kérte e ministeriumtól: mivel, ugymond, a pénzalap mely a növelde ifjak bent élmezésének s háztartásának terhet eddig hordozta, az erejét eddig is évenként haladott kiadások következtében, már is 27,169 pft. 18y. sr. adós részint a tanulmányi pénzalapnak, részint a tartományi pénztárnak; jelenleg pedig, midőn a tanulmányi pénz alap az úrbér s dözma eltörlésével jövedelmének legnagyobb részétől elesett, ettől sem kölcsönözhet már többé; sőt nincs út s mód, melyen a vég enyészettől megmentessék másképp, mint úgy, ha a növelde feloszlatatván, a városi szállásokra bocsátandó ifjaknak fejenként nem több mint csak 60 pftnyit ösztöndíjt adunk egy évre,

Igy keletkezett a ministeriumnak f. évi oct. 18-dik napjáról szóló s 5385. 2304 számú ama rendelete, mellyel fogva a kolozvári két növelde ugyan feloszlatatott, de annak nyilvános kimondásával, hogy: a Kolozsváron kívüli középtanodák mellett levő növeldeben a háztartás, még most az eddigi modorban maradj.

Minél fogva reményem, hogy a rosnyói arendü papság most már legjobbak akarta nélkül is „rá illesztheti az igazság rámájára azon tervezetet, mely szerint az eddigi minden tekintetbeni ellátás helyett, fejenként csak 60 ezüst forint adatik egyegy növelde ifjunak” bár a R. 506. lapján, gyanúsító széles jó kedvében, azt nyilvánítja, hogy ezt legjobbak akarta mellett sem teheti.

A R. pedig nem csak mosolyoghat, hanem akár halálra nevesse magát, ha neki tetszik, azon erősen mulatságos körülményen, hogy egy növelde pénzalapja 27169 pftot 18y. krral adós; uj adósság c. inálás nélkül tovább fen nem áll; s pénzt nincs kitől fölvenni!

De lássuk a többi növelde ügyét!

Clemens József, a zágrabi kir. növelde kormányzója f. évi april 7-dik s 13-dik napjáról irt felterjesztvényeiben ismételve kimondja, miszerint a nevezett növeldeben, lehetlen az ifjakat szállással s kosztal továbbra is ellátni: mert a növelde több rendbeli csőd alá jutott adóssáinál, már az előbbi években tetemes összeget elvesztett (s azon pénzt nem a ministerium adta ki a csőd alá jutottakhoz!); most pedig még többet el nem veszt az által, hogy az urberii visszonyok megszüntetével megkárosodott földbirtokosok az intézet nálók levő tökéjétől a kamatot nem fizethetik; s maga a felterjesztő kományzó már 2500 pftot saját pénzéből költött el az intézetre, visszatérítés reménye alatt, miert is az ifjaknak szét bocsátását, s az együtt élmezés helyett inkább, a mennyire lehet ösztöndíjjal ellátatását kéri.

Richter Alajos, kassai tankerületi főigazgató s jászói prépost továbbá mint a kor lelkét felfogó értelmesen buzgó főpap, a közelebbi mult nyáron nálam élőszóval indítványozta a kassai növelde feloszlatását, s az illető ifjaknak inkább ösztöndíjjal megvigasztaltatását.

Fábry Ignác n. váradai tankerületi főigazgató s címzetes püspök pedig f. évi oct. 7-ik napjáról terjesztette fel a ministeriumhoz, miszerint barcias körülményeinkben rejő okok miatt szinte lehetlennek látszik előtte, hogy a n. váradai növelde ifjai közt az intézet czélja s rendeltetése által igényelt fegyelm, hazánk jelen helyzetében fentartathassék. Mire következett.

Berzeviczy Andrásnak a n. váradai növelde kormányzójának f. évi oct. 20-dik napjáról szóló az iránti értesítése, hogy Hodossy Miklós teljhatalmú kormánybiztos a növelde épületét tőle, a N. Váradra mindenfelől egybesereglett ujonczok beszállásolhatására átvette; és ő a növelde ifjaknak, a városban, külön tisztességes házaknál elszállásolásáról kénytelen s akar rendelkezést tenni.

És mind ezen körülmények közt, midőn a reformatus álladalmi titkárnak az oktatás és nevelés hosszas pályáján alapult meggyőződésével egybehangzólag, magok a kátholikus tankerületi főigazgatók és növelde kormányzók azt ajánlják, mit anyagi erőnk és harcias körülményeink is illetoleg sürgetnek, hogy a convictusok szüntesse-nek meg; titkárnk nem szüntette azokat önféjüleg meg; nem határozta meg az összeget is (mert az, mint már kifejtettem, csupán a kolozsváriakra szóltott volt), melyet egy-egy ifjunak, a mindennel ellátás helyett, adni lehetne, avagy kellene. hanem előtte tartván az igazság iránytűjét, a suum cuique-t tisztelve, a tulajdoni jog szentségét, gondosan kikerülve a mindenkor vérlázító rólunk nélkülünk elvét, f. évi november 1-ső napjáról azon rendeletet küldé mind a kassai, mind a n. váradai tankerületi főigazgatóknak, melynek ide tartozó szavai ezek:

„Megbizom önt, hogy a növelde megszüntetéséről, és a növeldeeknek szállás és asztal helyett ösztöndíjjal ellátásáról ne csak véleményt adjon; hanem tekintetbe vevén az intézet alapértékét, az egyes

aipitók rendelkezését, a növelde eddigi ellátásának mirőségét, és annak, ott helyben általok icendő megszerezhetőségét, szóval figyelembe vevén minden ide vágó körülményeket, a helybeliek meghallgatásával, egy gyakorlati s életbe léptethető tervet terjesztszen ide, s egyszersmind jelölje ki az egyes alapító vagy pártfogó hatóságokat, kik e tárgyban kihallgatandók volnának.”

Eddig van minden figyelmet érdemlőbb dolog, mi a növelde- nek általunk kezelése tárgyában. óta történt, mi óta ezen ministerium működik.

Okoskodja ki már adatainknak elősorolt lánczolatából a ki logi- cát tanul, hol rejlik ezen eljárásunkban azon törekvés, hogy a népet de kátholizálhassuk?”

De okoskodja ki egyszersmind, kérem! azt is: minő eredménye lehet annak, midőn a néppel saját papjai hitetik azt el, hogy őt a kormányon levő idegen vallású férfiak vallásából törekszenek kivet- köztetni?

S mennyire érdemlik az alaptalanul illy vádat hitegető felkés- zek, kivált most, a „békeszerető, pert kerülő catholicus” nevezet? (R. 502. l.)

Állítják továbbá rólunk tisztelendő elleneink, hogy mi káthol. alapítványi pénzen küldjük Poroszthonba a leendő képezde tanárokat, hogy lutheranus, hogy épen kereszténység nélküli mesterképző intézetekben magukat kiképezvén, itthon a kátholicusokat neveljék oktassák. (R. 490 l.)

E vád már közvetlen nekem szól, a mennyiben a képezdeket ügyét hivatalom kezdetétől fogva én kezeltem.

Örömmel tudatom tehát olvasóimmal, miszerint én a ministeriu- munk részéről nemzetgyűlésünk elébe terjesztett költségvetésben minden ifjura, kit Poroszthonba küldendők vagyunk, fejenként 600 pftot, és így a kiküldendő 16 ifjura összesen 9600 pftot számítottam s kértém az állandalmtól; ez pedig azon egy évi összevagn az első főföve eső részét 4800 pftotot megis szavazta, mint ezt az álladalmi be- vételi s kiadási tervezet 8-dik lapján a 6-dik szám alatt kiki nyitván olvashatja.

Igy tehát sem nekünk soha, mert a nevezett tervezet már f. évi július hó elején megvolt; sem jelenleg szükségünk nincs, ezen czim alatt, a káthol. alapítványokkal csak egy krt is költeni.

Az sem áll, hogy lutheranus, vagy épen kereszténység nélküli mesterképző intézetekre küldendők ki a kátholicus ifjakat! Mert épen ezért akarjuk őket 4. nevezetesen a berlini, bunzlau, breslauer és weissenfelsi képezdekre osztani szét, hogy így a 6 cath. és 1 görög egye- sült ifju a breslauer kátholika képezdebe mehessen tanfolyamát végezni, a más 9 pedig hármával a más 3 épen kereszténység nélküli inté- zetbe. Mely felosztási tervet épen nem most csináltam elleneink ked- veért, hanem már a lefolyt jul. hónapban közöltük azt a porosz cultus ministeriummal.

Mondják végre tisztelendő elleneink; hogy mi a budapesti középtanodákba a szakrendszert kátholicus alapítványi költségen hoztuk be; s hogy azon alapítványokból, melyek elődeik által a káth. vallás fontartására és virágoztatására tétettek, a pesti és budai tanítóknak az általok letett szegénységéről fogadásnak (piaristák) elle- nére is 160 pft mulatsági díjt rendelünk. (R. 502. l.)

S ezen állításban, bizonynyal mondom, igen sok furcsa van!

Furcsa mindennek előtt az, hogy ezen állítás a Bartakovics püspök szájába van adva, kinek nem hiszem, hogy oly huszára, vagy más nevet viselő magán cseledeje ne volna, kinek bizonyosan fizet egy éven át legalább 200 pftintot; midőn mi emittett gymnasiumi tanároknak mind nemesebb, mind teresebb, mind az egész honra és embe- riségre nézve érdekesebb szolgálataért, fájdalom! csak 160 pftintot adhatunk s adunk.

Furcsa továbbá még az is, hogy a melly lelkismeretes gymna- siumi tanár, tudományát a mindennapinál több szakjártassággal akar- ván előadni, arra maga pénzén kénytelen jónál jobb s drágánál drá- gább könyveket, sőt némelyik még gyűjteményeket is szerezni; mert a könyvtár nem tett szegénység fogadást, hogy a piaristának in- gyen szolgáljon könyvekkel! egy illy gymnasiumi tanár, mondom, el- végre is csak 160 pftot kap tőlünk 365 napra; midőn a pestvárosi káthol. elemi iskolákban működő altanítók is 200 pft évi díjt búznak; s midőn Franciaországban egy elvetemedett gonsztervő gá- lyarab 128. pftintjába kerül egy éven át a statusnak!

Bizony! midőn egy gymnasiumi szaktanárnak egyegy napra 26 pkrjánál több nincs; és mi többet, fájdalom! most nem adhatunk: még ekkor mindig széles mezeje nyílik azon tanárnak arra, hogy szegény- ségéről fogadást testi s lelki értelemben szentül megtartsa! Mert ekkor még bizony sok és külön különbözőféle mulatságot kell 160 pftnyi mulatsági díja mellett is elmulatnia.

Legfurcsább pedig a felhozott vád azon szempontból főföve hogy mi azon 160 pft-ra menő mulatsági díjt sem a káth. alapít- ványokból, hanem egyenesen és utolsó krig álladalmi pénzből fizetjük.

Nem egyiptomi papok titka ugyan is, hogy a budai főgymnasi- umban nemcsak a tanárok, de még a kéményseprő is merőben álladalmilag fizettetett már a ministerium működése előtt is, még pe- dig az 1822. oct. 29 25517. 1590; az 1826 maj 22. 12635. az 1832. oct. 9. 26550 és végre az 1848. jan. 11. 185 szám alatt kelt helytartótanácsi rendelvények erejénél fogva.

Mihez jegyezzük figyelemmel meg, hogy országos honvédelmi bizottmányunk ujjalag 2800 pft kézpénzt adott, álladalmilag, kezünkbe a végre, hogy így ne csak Budán, hanem Pesten is képesek legyünk, ezen e részbeni kísérletre szánt folyó tanévben, szakrendszer szer- rint rendezni a középtanodát.

Nincs hát a szóban forgó középtanodákra fordítva csak egy kr. is, melly más rendeltetési alapítványból vonatott volna. általunk ezen czélra el. Mert míg a honvédelmi bizottmány a nevezett 2800 pftnyi összeget kezünkhöz le nem fizette, addig véghez sem vitte e ministe- rium az egész zajt okozott jó intézkedést.

